

Udskriftsdato: 14. december 2025

KEN nr 9474 af 04/02/2011 (Gældende)

Ligebehandlingsnævnets afgørelse om etnisk oprindelse, hudfarve og race - stillingsopslag - ej medhold

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: 2500030-10

Ligebehandlingsnævnets afgørelse om etnisk oprindelse, hudfarve og race - stillingsopslag - ej medhold

J.nr. 2500030-10

Det var ikke i strid med forskelsbehandlingsloven, at annoncere efter asiatiske børn til at medvirke som statister i en tv komedieserie.

Klagen drejer sig om forskelsbehandling på grund af etnisk oprindelse i forbindelse med annoncering efter asiatiske børn til medvirken i et tv-program.

Ligebehandlingsnævnets afgørelse

Det var ikke i strid med forskelsbehandlingsloven at annoncere efter asiatiske børn til at medvirke som statister i en tv-komedieserie.

Sagsfremstilling

Klager, der er adoptant, modtog i november 2009 gennem en adoptionsforening sammen med andre adoptanter følgende mail fra indklagede 3:

"Børn i alderen 0-5 år søges til komedien "X".

Vi er i fuld gang med optagelserne til de nye afsnit af komedien "X" som kan opleves på tv Y. I denne forbindelse skal vi lave 2 scener der finder sted i en butik hvor man kan købe små børn fra alle asiatiske lande. (det er en komedie) Vi søger derfor børn i alderen fra 0 år - 7 år der ville synes det var sjovt at deltage. Selve optagelserne finder sted nu på torsdag den 26. november fra kl. 14.00-17.00 i centrum af København.

Som tak for hjælpen sørger vi for forplejning, slik, og gave bestående af biografbilletter samt cola & popcorn til børnene og forældrene. Desuden dækker vi transportomkostningerne.

Vi ved scenerne ikke er så politisk korrekte men det er jo drenge/mande humor, og vi sørger selvfølgelig for at børnene hygger sig og får en god oplevelse.

Hvis du mener dette er noget for din søn eller datter så send venligst en mail med navn og mobil nr. til Z@Z.dk eller ring til mig på mobil"

Indklagede 1, som er en tv-station, har til klager oplyst, at der ikke er søgt eller opnået en dispensation til at annoncere efter asiater til det omtalte program.

Parternes bemærkninger

Klager påstår, at der blev annonceret i strid med forskelsbehandlingslovens § 5, da der ikke forelå en dispensation.

Det gøres gældende, at klager skal have en godtgørelse.

Klager anfører, at der er tale om forskelsbehandling på grund af etnicitet i forbindelse med annoncering uden dispensation. Klager mener, at det er ulovligt at søge efter asiater eller andre etniske grupper, uden at der på forhånd er søgt om dispensation.

I forhold til indklagede 1 (en tv-station) anføres, at de hæfter for deres underleverandørs fejl og mangler. Som opdragsgiver er man ansvarlig, og der ses ikke at være gjort noget fra indklagede 1's side for at forhindre den konkrete fremfærd eller fremtidige gentagelser.

Klager har efter indlæg fra indklagede 1 tilsluttet sig, at der ikke er tale om en tvist vedrørende indholdet af en udsendelse, og i at indklagede 1 ikke kan instruere samarbejdspartnerne. Klagen mod indklagede 1 er derfor trukket tilbage.

I forhold til indklagede 2 (et produktionsselskab) anføres, at sagen handler om et undtagelsestilfælde fra den normale hovedregel, hvor der på saglig vis søges statister til en lang række forskellige roller, hvilket aldrig tidligere har givet anledning til problemer og heller ikke vil gøre det i fremtiden.

Grunden til, at der nu opstår en sag, er alene, fordi man i dette særlige tilfælde søger asiater for at anvende dem i indslag, hvor de medvirker til at forhåne og nedværdige adoptivfamilierne. Det er ikke ulovligt at lave jokes med adoptivbørn, men det er netop derfor, der i dette konkrete tilfælde helt undtagelsesvis er opstået en sag. Det er en reaktion på ønsket om at ydmyge adoptivbørn og dermed deres forældre. Klager er enig i, at hensynet til ytringsfriheden vejer med så stor vægt, at filmproducenterne roligt kan håne adoptivbørn og deres forældre, om end klager finder dette moralsk forkasteligt.

Klager finder det uvæsentlig for afgørelsen, om indklagede ville have opnået en dispensation, hvis der havde været søgt om det.

Det bemærkes, at klager er enig i, at dispensation utvivlsomt ville være blevet givet i de tusinder af tilfælde, hvor der på god og saglig vis er blevet søgt efter statister med forskellige etniske karaktertræk. Man kunne dog i indeværende tilfælde håbe på, at en dispensationsanmodning var blevet afvist, idet man kan undre sig over, hvordan man kan holde hån og spot af adoptivbørn op som noget nærmest helligt i forhold til udøvelse af såkaldt kunstnerisk frihed.

Klager anfører, at spørgsmålet om godtgørelse henhører under Ligebehandlingsnævnet. Der henvises til, at det følger af EU-retten, at overtrædelser af loven/

direktivet skal mødes med reaktioner, der er effektive og virker afskrækkende.

Klager finder, at specielt den dumsmarte og ufølsomme fremgangsmåde, hvor man retter henvendelse til adoptivforældre bør tale for en skærpelse af reaktionen henset til den ydmygende og krænkende karakter.

Klager anfører, at indklagede 2 har valgt at gå til medierne inden Ligebehandlingsnævnets afgørelse, og at dette har betydet, at beskæftigelsesministeren har udtalt til et dagblad, at der er sket en overtrædelse af reglerne.

I forhold til indklagede 3 (et castingfirma) anfører klager, at der er tale om en tilståelsessag. Det forhold, at indklagede 3 ikke kender lovgivningen, er som bekendt ikke grundlag for ansvarsfritagelse. Dertil kommer, at indklagede 3 netop som professionel burde have sat sig ind i lovgrundlaget.

Klager mener ikke, at den angivne definition af annonce kan tages til indtægt for, at vederlagsfri annoncering falder uden for lovbestemmelsens anvendelsesområde. Dette ville indebære, at der frit kunne diskrimineres ved stillingsopslag mv., når blot krænkeren ikke står i et betalingsforhold til en formidler. Dette kan ikke tiltrædes. Det væsentlige må være det forhold, at der averteres i strid med kriterierne i lovens § 1.

Klager anfører videre, at det ikke er et krav for at bringe forskelsbehandlingsloven i anvendelse, at der etableres et ansættelsesforhold. Der henvises herved til U. 2000.2350Ø.

Indklagede 1 (en tv-station) påstår, at de ikke har ansvaret for den omtalte annonce, som de har været uden indflydelse på. De har derfor ikke handlet i strid med forskelsbehandlingsloven.

Indklagede 1 oplyser, at serien "X" er produceret af indklagede 2 for indklagede 1. Indklagede 1 har ikke været involveret i udarbejdelsen af manuskriptet eller haft noget med castingen at gøre. Annoncen har ikke været vist på indklagede 1's platforme.

Indklagede 1 har naturligvis det medieretlige ansvar for udsendelsen af programmer på de respektive kanaler. Der er imidlertid ikke tale om en tvist vedrørende indholdet af en udsendelse eller en pressedelikt i øvrigt. Indklagede 1 kan ikke gøres ansvarlig for deres kontraktpartners handlinger.

Indklagede skal producere nyheds- og aktualitetsudsendelser, mens øvrige programmer fortrinsvis tilvejebringes ved køb hos andre producenter. De køber således størstedelen af deres programmer af uafhængige tredjemænd, som de ikke har nogen beføjelser over.

Indklagede 2 (et produktionsselskab) påstår, at de ikke har overtrådt forskelsbehandlingsloven.

Det gøres gældende, at tilkendelse af godtgørelse henhører under domstolene.

De oplyser, at selve castingarbejdet og dermed annonceringen er foretaget af indklagede 3 og ikke af dem.

Indklagede 2 henviser til, at det er helt almindeligt, at man i såvel den danske som den internationale film- og tv-branche annoncerer efter statister med særlige karakteristika. Det kan være særligt overvægtige, tynde, smukke, muskuløse, høje, lave, rødhårede, barmfagre, tatoverede, folk med store fødder, store hænder, store næser, store ører, eller folk med ét ben eller én arm, eller folk med dværgvækst. Det kan være børn, ældre/gamle, folk med en afrikansk baggrund, arabisk baggrund, asiatisk baggrund, russisk baggrund, europid baggrund etc.

Det er muligt via makeup og påklædning at forvandle "normalt udseende" mennesker til statister med store næser, bryster, muskler, tatoveringer etc., men for at bevare et realistisk og troværdigt udtryk på film- eller tv-produktionen, og for at holde omkostningsniveauet nede, vil statister, der fra naturens side lever op til det kunstneriske forlæg, manuskriptet, blive foretrukket. Omvendt vil det være umuligt for en mandlig statist at agere mand i bar overkrop med kun én arm.

Behovet for annoncering retter sig primært mod statister, da de bærende roller i tv- og filmproduktioner spilles af professionelle skuespillere, som vælges ud fra på forhånd kendte kriterier og karakteristika.

Indklagede 2 går ud fra, at der klages over, at andre racer end den asiatiske ikke opfordres til at søge rollerne. Altså at fx europide børn ikke kan søge rollerne.

Det anføres, at forskelsbehandlingsloven er en implementering af et direktiv, og at det følger af direktivet, at der er en direkte adgang til at forskelsbehandle, forudsat at formålet er legitimt, og at forskelsbehandlingen ikke går videre end rimeligt.

Casting af skuespillere og statister kan utvivlsomt subsumeres under denne bestemmelse, og der er således direkte hjemmel i direktivet til at undtage casting af skuespillere/statister fra den danske lov, forudsat at forskelsbehandlingen er saglig og ikke går videre end formålet betinger.

Spørgsmålet om saglighed må afgøres ud fra det kunstneriske forlæg. Hvis forlægget indeholder en scene med f.eks. 10 yngre mænd med afrikansk baggrund, er der vel ingen, der vil finde det usagligt, at annoncere efter 10 yngre mænd med afrikansk baggrund. Hvis producenten i stedet har pligt til alene at annoncere efter 10 yngre mænd, som herefter skal farves på ansigt og hænder og iføres paryk eller krøller, vil dette ikke give et troværdigt udtryk.

Hvis man ikke anerkender kunstneres ret, in casu filmmageres ret, til at vælge, hvem de ønsker at arbejde med i de forskellige roller, vil såvel direktivet som forskelsbehandlingsloven være et indgreb i den kunstneriske frihed og dermed i ytringsfriheden, som såvel EU-retten og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention beskytter. Det har aldrig været hensigten.

Selvom den danske implementering af direktivet går videre end direktivet og således stipulerer videre beskyttelse end direktivet, skal den danske lov fortolkes i overensstemmelse med direktivet. Derfor er castingen af de asiatiske børn ikke i strid med loven.

Der eksisterer ifølge indklagede 2's oplysninger ikke praksis for dispensation på området for casting af skuespillere eller statister. Spørgsmålet har ikke tidligere været bragt op i det offentlige system, ej heller retssystemet.

Hvis Ligebehandlingsnævnet når frem til, at der var tale om en overtrædelse af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet mv., er det producentforeningens opfattelse, at hvis indklagede 2 havde søgt om dispensation, da ville dispensation utvivlsomt være blevet givet, da hverken Kulturministeriet eller Beskæftigelsesministeriet har reel hjemmel til at krænke den kunstneriske frihed eller ytringsfriheden ved at nedlægge forbud, som direkte påvirker det kunstneriske udtryk.

Indklagede 3 (et castingfirma) påstår, at de ikke var klar over, at det var nødvendigt at søge dispensation for at sende en mail med en forespørgsel, hvor man bad om hjælp til nogle optagelser.

Indklagede 3 oplyser, at det er korrekt, at de i forbindelse med optagelserne til "X" søgte efter børn af asiatisk oprindelse til 2 scener, hvor man kunne købe børn i en butik.

Indklagede 3 oplyser videre, at de, inden de sendte mail til de respektive foreninger, ringede og spurgte om tilladelse, og foreningerne har derfra selv valgt uden vederlag at sende mailen videre til deres medlemmer. Det vil sige, der har ingen annoncering fundet sted.

Indklagede 3 henviser til definitionen af annonce: En betalt meddelelse i et massemedie, hvis formål det er at påvirke viden, holdninger eller handlemåde hos brugerne af det pågældende medie, særlig ofte med køb eller salg for øje. Annoncøren, der betaler og indrykker annoncen, kan være en person, organisation eller virksomhed.

Indklagede 3 gør gældende, at der ikke var tale om et ansættelsesforhold.

Indklagede 3 har gennem tiden søgt efter grimme mænd, thailandske kvinder til at medvirke som prostituerede, tykke kvinder, rødhårede børn, barmfagre kvinder, mennesker med downsyndrom, svenskere, sorte mænd osv. Indklagede 3 undrer sig over, hvorfor asiatiske børn ikke må ligestilles med resten af den danske befolkning.

Indklagede 3 anfører, at det er utrolig vigtigt for alle menneskers mentale sundhed at kunne skelne mellem virkelighed og fiktion, og at det er problematisk, når klager overskrider denne grænse og påberåber sig love, der reelt er lavet for at beskytte mennesker mod racediskrimination på arbejdsmarkedet og benytter dem inden for et kreativt, fiktivt og oven i købet humoristisk univers, hvor det lige præcis er denne opmærksomhed på vores fordomme og dette samfunds tabubelagte emner, der udgør et vigtigt element i kampen imod selv samme. Vi mennesker er lige (forhåbentlig) men ikke ens (heldigvis), og indklagede 3 arbejder med et område indenfor et visuelt medie, hvor det er menneskets hårfarve, øjenfarve, højde, vægt osv. der er i fokus, og indklagede 3 forholder sig til disse synlige egenskaber ganske objektivt og fordomsfrit.

Ligebehandlingsnævnets bemærkninger og konklusion

Klager har alene henvist til, at de indklagede har annonceret efter børn fra asiatiske lande uden at have søgt dispensation efter lov om forskelsbehandling på arbejdsmarkedet. Der er således ikke klaget efter reglerne om chikane.

Det fremgår af lov om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet, at det ikke ved annoncering må angives, at der søges eller foretrækkes en person af en bestemt race, hudfarve, religion eller tro, politisk anskuelse, seksuel orientering eller national, social eller etnisk oprindelse eller med en bestemt alder eller med handicap. Det må heller ikke angives, at der ikke ønskes en person med de nævnte kendetegn.

Det er dog muligt at søge om dispensation fra dette forbud.

Klager har trukket sin klage mod indklagede 1 tilbage, hvorfor nævnet ikke har foretaget sig yderligere overfor denne indklagede.

Indklagede 2 har overladt rekrutteringen af statister til den konkrete udsendelse til indklagede 3. Indklagede 2 kan derfor ikke anses for at have annonceret i strid med forskelsbehandlingsloven.

Det fremgår af det etniske ligebehandlingsdirektiv, at "formålet med dette direktiv er at fastlægge en ramme for bekæmpelse af forskelsbehandling på grund af race eller etnisk oprindelse med henblik på at iværksætte princippet om ligebehandling i medlemsstaterne".

Formålet med den danske forskelsbehandlingslov er blandt andet at leve op til vores internationale forpligtelser. Herudover er der henvist til, at det må give anledning til særlig bekymring, at indvandrere og flygtninge har en markant højere ledighed end danskere, og at de er ledige i længere tid.

Nævnet har lagt til grund, at det i forbindelse med brug af statister til teater, film og tv ofte vil være nødvendigt at skaffe personer med bestemte karakteristika. Nogle af disse karakteristika vil være omfattet af forskelsbehandlingslovens og ligebehandlingslovens diskriminationsgrunde, mens andre ikke vil.

Efter forarbejderne til forskelsbehandlingsloven gælder § 5 alene for annoncering efter arbejdskraft eller i forbindelse med erhvervsuddannelse.

Det er Ligebehandlingsnævnets opfattelse, at det ikke har været hensigten med lovens § 5 at begrænse den kunstneriske frihed i forbindelse med søgning efter statister med bestemte karakteristika til brug for teater, film og tv.

På den baggrund findes indklagede 3 ikke at have handlet i strid med forskelsbehandlingsloven.

Retsregler

Afgørelsen er truffet efter følgende bestemmelser:

Lov nr. 387 af 27. maj 2008 om Ligebehandlingsnævnet

§ 1, stk. 1, og stk. 3 om nævnets kompetence

§ 9, stk. 1 om klagebehandling

§ 12, stk. 2 om klagebehandling

Lov nr. 459 af 12. juni 1996 om forbud mod forskelsbehandling på arbejdsmarkedet m.v., som senest bekendtgjort ved lovebekendtgørelse af 1349 af 16. oktober 2008

§ 5 om annoncering

§ 6, stk. 2 om dispensation